

КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА – НОВА ЕКОНОМІЧНА ЕПОХА ХХІ СТ.

О прилюднено результати фундаментального дослідження «Креативна економіка – нова економічна епоха ХХІ ст.». Це дослідження проведено консорціумом у складі: громадської організації «ГОУЛОКАЛ» у партнерстві з громадською спілкою «Центр розвитку креативної економіки» спільно з громадською організацією «Центр розвитку ринкової економіки» (CMD-Ukraine) в рамках гранту від глобальної філантропічної організації Luminate.

Публікуємо основні висновки, зроблені за результатами дослідження.

Креативна економіка вперше була концептуалізована в 1960-х, а сам термін був вперше визначений як «творення цінності внаслідок ідей» у 2001 році в книзі Джона Хокінса «Креативна економіка: як люди заробляють гроші на ідеях». У 2008 році відбулася Конференція ООН з питань торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), на якій було погоджено термінологію та концепцію креативної економіки. Креативна економіка розглядається як сукупність видів економічної діяльності, що базуються на знаннях, творчості, інтелекті, технологіях та інноваціях, які мають високий потенціал прибутковості та створення робочих місць.

Дослідження демонструє, що креативна економіка окрім традиційних креативних індустрій охоплює також наукові дослідження та розробки, освіту, моду, інжиніринг, туризм, сервіс,

виробництво креативної продукції. Такий підхід дає можливість більш цілісно й комплексно оцінити сектор креативної економіки з врахуванням сучасних тенденцій: посилення впливу цифровізації та технологій, стирання меж між секторами та галузями, перехресть творчості, культури, економіки та технологій. Він також дозволяє кристалізувати «ДНК» креативної економіки — здатність створювати інтелектуальний капітал, який має високий потенціал дохідності, створення робочих місць та експорту, одночасно сприяючи соціальній інклюзії, культурному різноманіттю та розвитку людського потенціалу.

2021 рік оголошено ООН «Міжнародним роком креативної економіки для сталого розвитку». Аналіз показав, що креативна економіка — одна з найбільш динамічних сфер економіки: світовий ринок креативних товарів за останні 10 років подвоївся, сягнувши \$509 млрд. Сектор креативної економіки у світі зростає на 30% на рік і сьогодні вже сягає 6,1% світового ВВП. Масштаб креативної економіки у різних країнах варіює від 2% до 10% ВВП.

За оцінками ООН, індустрії креативної економіки генерують річний дохід \$2,25 трлн, а глобальний експорт перевищує \$250 мільярдів на рік. Сектор генерує понад 50 млн робочих місць у всьому світі.

Серед ключових глобальних трендів розвитку креативної економіки: Ринок

праці майбутнього потребуватиме м'яких, когнітивних, адаптивних та творчих навичок; постійний доступ до контенту (доступ до інформації в режимі онлайн) збільшить потенціал продажу креативної продукції; посилення впливу цифровізації та технологій призведе до появи нових «відтінків» індустрій креативної економіки та способів її просування; цифровізація креативної економіки потребуватиме належного захисту цифрових прав людини; розвиток електронної комерції збільшить масштаби креативного бізнесу; сектор інтернет-реклами, що демонструє стрімке зростання, стане одним з головних каналів продажу креативної продукції; відбудеться посилення ролі індустрії моди; сільські населені пункти розглядатимуться як території з потенціалом розвитку креативної економіки. За оцінками авторів дослідження в Україні креативна економіка з 2013 до 2019 р. зросла у 3,5 раза — з 74,2 млрд грн до 258,9 млрд грн. У 2019 р. частка креативної економіки у валовій доданій вартості склала 7,6%. Основний виробник доданої вартості сектору креативної економіки в Україні — ІТ галузь (24,6%); архітектура й інжиніринг — 9,2%, інформаційні послуги — 7,8%, кіно та телебачення — 7,8%, реклама та маркетинг — 7,7%, деревообробна промисловість — 6,1%, наукові дослідження та розробки — 5,1%, консультування з питань комерційної діяльності й керування — 4,3%.

Стрімко зростають й обсяги реалізації креативної продукції (товарів, робіт, послуг): з 130,7 млрд грн у 2010 р. до 617,3 млрд грн у 2019 р. або 3,5% та 5,8% у загальному обсязі реалізованої продукції. В Україні кількість зайнятих у креативній економіці складає близько 913 тис. осіб. Динаміка експорту товарів, вироблених у секторі креативної економіки, є нестабільною. Протягом 2011-2014 років постачання креативних товарів зросло з 1,1% до 1,4% у загаль-

ному експорті товарів. У 2015 році відбувся різкий спад й станом на 2020 рік показник складає близько 1%. Основна частка українського експорту товарів креативної економіки — меблі (43,0%), а також текстильні вироби для меблювання (7,8%). Натомість експорт послуг стабільно зростає — з 15% у 2013 р. до 30% у 2020 році у загальному експорті послуг. Найбільша частка припадає на сферу ІТ — інформаційних (17,7%) та комп'ютерних послуг (67,8%). Потенціал розвитку сектору креативної економіки в Україні наразі обмежується незначним припливом капітальних інвестицій.

Обсяг капітальних інвестицій в креативну економіку України протягом 2010-2019 років зріс з 6,8 млрд грн до 30,1 млрд грн або 3,8% та 4,8% у загальному обсязі капітальних інвестицій. Порівняно мала частка сектору креативної економіки у залученні капітальних інвестицій є типовим явищем, оскільки основним ресурсом у більшості галузях є людський капітал.

Розвиток креативної економіки не вимагає значних капіталовкладень (як, наприклад, для побудови інфраструктури, об'єктів промисловості), а може започатковуватися на інтелекті, знаннях, таланті працівників і підприємців. Звідси інвестування в креативну економіку є важливим фактором соціального розвитку, адже у зв'язку із доволі несприятливими соціально-економічними умовами в Україні багато молодих та талановитих людей виїжджають за кордон у пошуках кращої роботи та вишого рівня життя.

Інвестування в креативну економіку дозволить талановитим людям реалізовувати себе в Україні та суттєво збільшувати свої доходи без еміграції. В рамках дослідження проведено імпаکت-моделювання розкриття потенціалу креативної економіки в Україні для визначення галузевих і макроекономічних ефектів. Згідно з результатами

моделювання збільшення частки креативної економіки у ВВП з поточних 7% до 10%, забезпечить зростання: ВВП на 5,3% — 182,1 млрд грн; експорту на 5,9% — 95,6 млрд грн; імпорту (проміжне споживання) на 4,6% — 90,3 млрд грн; оплати праці найманих працівників на 5,2% — 89,6 млрд грн; валового прибутку підприємств на 5,5% — 92,7 млрд грн; ПДВ та акцизів (внутрішні) на 4% — 3,4 млрд грн; інших податків, пов'язаних з виробництвом на 7,8% — 2,4 млрд грн.

Моделювання розвитку сектору креативних товарів показало найбільше зростання випуску продукції у сфері виробництва деревини та паперу; одягу і текстилю; меблів тощо. Серед креативних послуг основне збільшення випуску відбудеться у сфері комп'ютерного програмування, рекламної діяльності, маркетингу, видавничої справи, кіно, телебачення, радіо тощо.

В Україні відбувається асиметричний розвиток індустрій креативної економіки. Можливість одержання високих прибутків у секторі ІТ, що наразі бурхливо розвивається внаслідок легкого доступу до професії через аутсорсинг,

стає рушійним фактором прискореного розвитку комп'ютерних та інформаційних послуг в Україні та визначає загальну позитивну динаміку сектору креативної економіки. Проте решта сегментів креативної економіки України розвиваються доволі мляво або навіть стагнують. Це зумовлено низкою причин, серед яких: низький і географічно нерівномірний попит на товари та послуги креативних індустрій, недостатнє фінансування та кадрове забезпечення, прогалини у захисті інтелектуальної власності та авторських прав.

Для виправлення ситуації потрібна більш сфокусована та комплексна державна політика з розвитку креативної економіки України. В дослідженні запропоновані, зокрема, наступні механізми стимулювання розвитку креативної економіки України: Запровадження безповоротної фінансової підтримки стартапів у сфері креативної економіки через Український фонд стартапів; розбудова мережі креативних хабів; здешевлення кредитів для суб'єктів сфери креативної економіки.

Д

Джерела: За інформацією 2_5332503104040474153.pdf (creativeeconomy.center)

Підготував Геннадій Андрощук

До уваги передплатників!

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА
ВЛАСНІСТЬ
в Україні

ISSN 1608-6422

Передплатити журнал на будь-які місяці 2022 року можна у відділеннях ДП «Преса», ТОВ «ПресЦентр», ТОВ «Меркурій Інформ», Укрпошта.

Придбати друковану або електронну версію журналу за інші роки можна у редакції.
Тел. + 380 (99) 421 12 08